

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő, Kis-Mester utca 1382.</p>
--	---	--

Nyílt levél Mitrovics Gyula hittanár urhoz!

Kedves barátom! A Sárospataki Lapok 25-dik számában, mint szerkesztő „gyenge confessorok” című cikkedben védelmezve a „husvétii igazságok” című cikkekben kifejezett nézetet, mely nem egyéb, mint az evangéliumi ker. vallás tényleges igazságainak megtagadása, szinte nevetségessé tétele, — gunyolódva fordulsz ellenem, hogy én a helyett, hogy azon cikksorozatra czáfolattal állnék elő, felszólítom a magy. prot. theologiai intézetek tanárait, hogy szóljanak a dologhoz;*) mint ha mi ahhoz nem tudnánk vagy nem akarnánk szólni, s mint lelkesülés nélkül szükölködő confessorok, ezen a szentséges téren, másokra való utalásunkkal megelégednénk, a helyett, hogy férfias önérettel ellenetek sikra szállanánk.

Kérlek légy szives meghallgatni és kissé várakozni.

Midőn lapotok megindult, tudod hogy én azt őszintén üdvözöltem mind a Figyelőben, mind magán soraiban. De már az első számokból látván, merrefelé indultok, kérve figyelmeztettelek az evangéliumi elvek és igazságok tiszteletben tartására, azokra, melyek a keresztyénség sarkpontját teszik, s melyeknek tudományos tapintattal az ifju szivekbe plántálására, illetőleg erősítésére, ti, magyar prot. evang. hittanárok vagytok hivatva.

A husvétii igazságok című cikksorozat megjelenése után úgy gondolkoztam, hogy midőn evang. egyházunk alaptételei megtámadtatnak, első rendben a theol. tanári kar van hivatalosan hivatva, úgy szólván kötelezve azoknak védelmére. Halljuk hát elébb azokat. — Ezért intéztünk felhívást a hittanárokhöz, a későbbi hozzászólás számunkra fenmaradván.

Tettük ezt azért, mert nézetünk szerint, a mi hozzászólásunk már nem állhat tudományosnak csillogtatott elmefuttatásokból, hanem olyan komoly feleletből, mely

*) Előre jelezhetjük, hogy a kérdéshez szakférfiak közül többen szándékoznak hozzá szólni. A közmegebotránkozásnak számos hozzánk beküldött nyilatkozatait lapunk programjához hiven és a jó békesség kedvéért elhallgatjuk. Szerk.

számba veszi az irodalmi nézetnyilvánításoknak az egyházra mint hívő és társadalmi intézményre gyakorlott és gyakorlandó hatását, s abból vonjuk le a következtetéseket s megállapításokat.

Barátom! te nem vártál; minden fegyvert felmarkolni akaró ifju elhamarkodással nekem jöttél, hogy ugy mutass fel lapod eléggé ismert közönsége előtt, mint a ki a közvéleményhez való ügyes alkalmazással az opportunitás politikáját követem ezen a szentséges téren.

Az egész támadásban annyi igazad van, hogy szentséges tér a keresztyén vallás igazságainak vitatási tere. Szentséges tér ez, mely arra utasít, hogy ezen a szentséges téren, szentséges értelemmel, értelemmel és tudománnyal forgolódjunk.

Ez a mi tisztünk hittanároké s lelkészeké egyaránt. — Mindketten az evang. ker. egyház szolgálatában állunk, s ezen szolgálat természetes kötelessége ellen nem cselekedhetünk. Azon egyház kebelén s melegségének táplálékával növekedtünk fel, melynek szív-vére s életszála a Jézus Krisztusban mint Megváltóban vetett hit, minden alázatával, minden dicsőségével. — Bocsássatok meg, ha őszintén kimondom, hogy az épület főkövének kiszórása, nem az épületnek tökéletesítése. Avagy elfeledtetek-e a mit Pál apostol mond, hogy ha a Krisztus fel nem támadott, hiábavaló a mi prédikálásunk, hiábavaló a ti hitetek?

Ti keresztyén hittudományt, dogmatikát tanítottok, erről beszéltek, s Krisztus feltámadásának igazságát, mely az örök élet hitének fundamentuma: kétségbe vonjátok.

Fennen hangoztatjuk a magyar prot. egyház virágzóbbá tételének szükségét; s mily lélek visz titeket rá, hogy e szent célra e szentséges téren oly romboló eszközökkel, oly keresztyéni álláspontokról igazolhatlan tudománnyal munkálkodjatok, mint a ti husvétii előterjesztetek!

Mert kedves barátom, a ti ajkatokról szívja be a hitet vagy hitetlenséget a magyar prot. egyház lelkész

ifjúságának azon egy része, melynek hitére, lelkére lesz bizva az evang. ker. egyháznak ezen a mi magyar földünkön fentartása; ha kell: az élet feláldozásával is megvédelmezése.

Mint vezérlitek ezen ifjúságot, a hit és lelkipásztori önfeláldozás jövőbeli bajnokait a hit dolgaiban egyen egyen és egyetemesen? ha mi ezt kérjük, kérésünk nem igazolt-é akkor, midőn feltehetjük a kérdést: hogy méltók vagytok-é arra a helyre, melyet elfoglaltok, midőn a ti husvéti igazságtok közrebocsátásával s még inkább védelmezésével ezen hitet lelkünkben megrendítettétek!

Még ti gyermekek vóltatok, midőn mi az evang. egyház tudományával foglalkoztunk s küzdelmei közt verítékeztünk; s a hol törés volt onnan nem hátráltunk, de csekély erőnk a többiekéhez tettük, s a viharra Istenbe vetett hittel szívünkben szembe szálltunk. — Azért nem szolgáltunk rá méltatlan szemrehányásodra, hogy gyávák vagyunk, bizonynyal ezt a megtiszteltetést nem érdemeltük.

Én és elvtársaim, sőt némi kivétellel az összes evang. keresztyénség, a keresztyén vallást egy élő szent örökségnek tekintjük. Élőnek, mely mint ilyen nem zárhatja, nem zárja ki a fejlődést, dicsőbb állapotra jutást; de ezen fejlődés mindig a gyökérből veszi erejét s táplálékát, s Isten kegyelmi fényéből gyarapodásának dicsőségét.

Mert avagy, lehet-e a gyümölcs más, mint a fa? lehet-e a bojtórjáról fügét szedni és viszont; lehet-e a ker. vallás tökéletesebb felfogásáról szólni s az alaptételeket úgy szólván szélnek eresztetni?

Hanem elég legyen ennyi e nyílt levelemben, melyet azért irtam, hogy megnyugtassalak arra nézve, hogy az általam szerkesztett Figyelő — melyet meg nem érdemlett gunyban részesítesz — nem fog kitérni a ti husvéti igazságtok czáfolata elől; sőt inkább igyekezni fog bebizonyítani azt, hogy a protestántizmus kellő haladása örvén, az, a mit ti, a tudomány mezében, nagy kiáltással felmutattok, nem a keresztyén bölcsesség tudománya, hanem elbizakodott kevély lelkek hitetlensége.

Felső-Bánya, 1882. június 14.

Czelder Márton.

Felekezeti gymnasiumaink jövője.

(Folytatás.)

Mi legelső kötelességünknek tartjuk a törvényben kimondani, hogy semmit sem gondolunk a gyermek egyéniségével, — egy kalap alá fogjuk valamennyit, megállapítjuk hogy mindannyiára a gymn. tanfolyam idő tartama 8 év. Össze szorul aztán egy osztályba a tehetetlen a legszebb tehetségű fiúval, — emennek az egyes tanítási időszakok fele alatt már alig van mit csinálni, míg amarra nézve — tartozván a tanár azon osztály kiszabott pensumát egy év alatt

elvégezni — a leglassabb haladás is sólyomrepülés, melyel ő nem hogy haladni, birna de a melyet be sem lát. Arról hogy a tanár az ő lépései lassúságához mérhesse haladását, szó sem lehet, szorítván szegény tanárt is, akaratlanul is előbbre-előbbre az év végének közeledése. Az osztály java úgy is megunta már az örökös ismételtetést s ép oly tehernek tekintti a leczkére járást, melyen már nem tanul, mint maga a tanár, ki már tudja hogy nem tanít. Quid nunc?

Azt vegye a tanár lelkiismeretesen tekintetbe, hogy azt, a mi a tanévben ki van szabva ki tudja az osztályból becsületesen? Hiszen akkor az osztály felét meg kell bukattania! Nincs mit tennie, nézi azt, ki tanusított némi szorgalmat s ki tud valamit? Az év végén adot osztályzat tehát teljesen relativ, s p. o. a IV-ik osztályban nyert elegendő épenséggel nem teszi azt, hogy a tanuló még csak a fontosabb syntactical szabályokkal is, csak némi biztossággal is el tud bánni; — nem teszi azt, hogy egy magyarzó jegyzetekkel ellátott könyvből képes megérteni az azon osztályban fordított szerzőknek az iskolában nem olvasott részeit. Csak azt teszi, hogy tanuló társaihoz viszonyítva, azok közt nem volt egészen hanyag, s tehetségéhez képest tanult és tud is valamennyit. És ha még itt is csak ennyit jelent az elegendő osztályzat, ugyan mit jelenthet a felsőbb osztályokban, a sokszor emlegetett tiszta szaktanítás és időszakonként — esetleg évenként — egyszeri felszólítás mellett? Semmit egyebet, minthogy a tanuló véletlenül arra a részleges censurára, a melyen felszólított, valamennyire készült, vagy legfelebb, hogy az év végén a kapott 3 kérdésből valamelyikre valahogy tudott valamit felelni. Így szorul aztán osztályról-osztályra menve mindig öszébb-öszébb a tanulóval szemben támasztott követelések meggyéje s mig p. o. lelkiismeretes ember kezében az I-ső osztálybeli elegendő azt fejezi ki, hogy az illető valóban kellőképp jártas az I-ső oszt. tárgyaiban, a VIII-ik osztályban kapott elegendőnek jó része már csak légi káprázat, a melynek testbeli, megfogható része nem igen van.

És hogy valaki azt ne találja mondani, hogy hiszen meglehet, így van ez nálatok reformátusoknál, de nem úgy van máshol, annak bizonyítására hogy bizony ez általános aligha így nincs, felemlitem, hogy van jelenleg a debreczeni gymn. V-ik osztályában két, a IV-ik osztályt egyik legelőkelőbb, közvetlen állami vezetés alatti főgymnasiumban végzett tanuló, ki a latinból p. o. nem tud annyit, hogy jelenlegi tudományával az I-ső osztályból a latinból Debreczenben elegendőt szerezhethetne. Több példát — bár van rendelkezésem alatt elég — azt hiszem felesleges volna felemlitnem.

Annak tehát, hogy szorosán megvan állapítva, miszerint a gymn. tanfolyam egy-egy osztálya mindenki által egy-egy év alatt végzendő, felfogásom szerint kettős a kára. Egyik az, hogy a tehetséget nem hagyja haladni, másik és pedig főbb az, hogy a szigorúság mértékét felettébb csökkenti sőt a gyengébbek haladhatása végett a tanítási eredmény egész színvonalát lejjebb nyomja. Mindaddig mig nagyobb népességű intézetekben is ily vakmerően együvé szorítottatik a legtehetségesebb s legképzettebb a leggyengébbel s mind egyiknek egyenlő idő adatik ugyan azon ismeret anyag elsajátítására, képzelnem sem lehet, hogy jelenlegi tanügyi miseriáinkból kibonyolodjunk. Elhiszem, sőt tudom, hogy kisebb intézetekben, 10—20 tanítvánnyal így is lehet kielégítő

eredményt elérni, bár a tehetségesebbek vissza szorításában itt is megvan a kár, — de népebb intézetekben lehetetlen. Se lehetetlenség károsan hat vissza magokra az említett kisebb intézetekre is, mert azok is könnyen hajlandók a nagyobbakban elért, a kellőnél mindenestre kisebb eredményt venni munkálkodásukban sinór mértékül.

E mellett a rendszer mellett tehát felettébb sok egy osztályba 50, vagy ennél valamivel több tanuló. E mellett a rendszer mellett nagyon elég egy osztályba 25 legfeljebb 30 tanuló, sőt bátran lehetne állítani, hogy ennél többel lehetetlenség is egészen tisztességes eredményre jutni. — És éppen e meggyőződésben rejlik — mellékesen legyen megjegyezve — annak az oka, miért nem szeretném én ha vidéki kisebb iskoláink mint gymnasiumok beszüntetnének s miért óhajtanám minden áron azt, hogy ezek jelenlegi kedvezőtlen helyzetükből — még közsegélylyel is — kiemeltetve, oly állapotba helyeztessenek, melyben kitűzött céljok elérése többé nem lehetetlenség.

Ha azonban a tanulók számát az egyes osztályokban a kellő mértékig leszállítanók, úgy egy középiskola e mellett a rendszer mellett még drágább lenne, mintha ott hol párhuzamos osztályokra van szükség a szigoruan megtartott felvételi vizsgálat után a tapasztalt készség és mutatkozó tehetség arányában soroznók a párhuzamos osztályok közül egyikbe vagy másikba tanítványainkat. Bármilyen természetes dolognak is látszik p. o. én előttem — s hadd biztassam magam, hogy eddigi fejtegetéseim után talán más előtt is — hogy p. o. a hol az első osztálynak két parallel szakasza van, ott az egyikbe a jól készült s jó tehetségűnek látszó, — a másikba pedig a hiányosabb készületű s gyengébb tehetségű gyermekeket kellene besorozni s mig az előbbiekre p. o. a latin grammatika s a mellé a 2 első osztályba beillesztett tantárgyak végzésére 2 év adatik, az utóbbiaknak ugyan erre három évet kellene engedni, 3 évre osztani be a 2 osztály tananyagát: azt hiszem ha ilyen forma javaslattal állanék saját gymnasiumunkban elő, aligha meg nem bámulna egy némely ember, mint olyat, akinek fogalma sincs a középiskolai tanügyről, annyira megcsontosodott már gondolkodásunkban az e czikknek folyamán oly sokat ócsárolt szerencsétlen rendszer.

Pedig hogy kivált így, a hogy minálunk figurál, hol a rendszer merevsége által okozott hiányok után pótlására, kigazítására nem csak hogy a kinálkozó orvosságokat meg nem próbáljuk, hanem a tanári felelősség teljes lehetetlenné tétele, illetőleg egyszerűen üres mondássá változtatása által csak neveljük, hogy nálunk mondom a rendszerben van a legtöbb baj oka, megpróbálom példával is felvilágosítani.

Sokat szoktunk mi hivatkozni Svájczra, szeretjük emlegetni, mint a tanításban minta képünket, azért talán sokan elfogják nekem is hinni, hogy a mi ott van, jobban van mint nálunk. Vajjon mit csinálnak p. o. Zürichi Kanton-iskolában? Nézzük!

„Felvétetnek: a legelső osztályba 12-ik életévüket elért, a felsőbb osztályokba pedig megfelelő kora oly egészséges, beoltott fiúk, kiknek szülője vagy gyámja irásban kérelmezi felvételüket s kik keresztlevelőknek, erkölcsi s a mindennapi iskola sikeres elvégzését kimutató bizonyítványaiknak előmutatása mellett sikeres felvételi vizsgát állanak ki a mindennapi iskola 6 évi tantárgyaiból

vagy ha felsőbb osztályba lépnek szükséges előismerteikből?”

S a mi törvényjavaslatunk szerint: a legelső osztályba felvétetnek a kik az elemi iskola 4 évi tanfolyamát, tehát egy csonka cursust, saját tanítójok véleménye szerint elégséges sikerrel végeztek, ép így nincs vizsgálat a felsőbb osztályokba felvételnél sem.

(Folyt. köv.)

A tudomány a keresztyénségnek alapköve.

(Folytatás és vége.)

Azt keresnők tehát, hogy a kijelentés védelmezői ne vennének föl oly gyakran pusztá apologetikus magatartást a tudomány buvárlói előtt, hanem bátran követelnék tőlük, hogy tekintélyüket és támogató szavukat vessék latba vallásunk természetfölötti eredete mellett. A hitnek küzdelmében a tények gyakran sokkal használhatóbb fegyvernek bizonyultak be, mint a metaphysika. Mindazon könyvek között, melyek valaha a keresztyénség védelmére irattak, leghasználhatóbb Leslienek „Rövid és könnyű módszer a deistákkal szemben“ czimű irata. És ezen kis könyvnek ereje abban áll, hogy mesterileg kezeli a tényeket. Megragadja azokat péld. a páskaünnep megtartását és bebizonyítja, hogy azon természetfölötti tényeknek, melyekre a páskaünnep emlékeztet, meg kelle történniök. Paley „Bizonyítékok“ (Evidences) czimű műve, bár némely pontokban már túl van haladva, a maga idejében a leghasználhatóbb könyvek közé tartozott s nagy ereje tényeiben rejlik. Butler „Analogiájáról“ is azt mondhatjuk, hogy azon páratlan okoskodó erő, mely benne nyilvánul, keveset használt volna, ha tényeket nem vesz szilárd alapul, melyeken logikáját gyakorolja. És ha Newton püspök és Dr. Keith új erőt adtak a próféciából vett érvnek — és bármit mondjanak is mások, mi azt hisszük, hogy adtak — ezt ök az általuk jól választott tényeknek köszönhetik. Ugy érezzük, hogy a mai napság létrejött apologetikai munkák közül sokat lehet azzal vádolni, hogy igen ritkán folyamodnak érvekhez és tulságosan bizakodnak az abstract okoskodásban. Olyan könyveknek, melyek a közönséges észjárásra akarnak hatást gyakorolni, kiválóbb helyre kell a tényeket állítaniok. Az ilyen könyvek közül éppen előtünk fekszik egy, a londoni vallásos traktátusterjesztő társulat által kiadott „Nagy rejtvény, vagy a keresztyénség a minő az“ irva a tudomány egy buvára által. Az író tényekből indult ki, melyeket így osztályoz: a könyv, az ember, a társadalom, a kereszt. Különbözik tőlünk abban, hogy a könyvet teszi első helyre. Kétségtelenül igen ügyes dolog is ezzel kezdeni, tekintetbe véve, hogy közkézen forgó, kézzelfogható tünemény ez s azért igen alkalmas kiindulási pontul szolgál; bár mi helyesebbnek látjuk az emberrel, Jézus Krisztussal kezdeni, mert mindennek ő az alapja és központja, ide értve mind a keresztyén könyvet, mind a keresztyén társadalmat. Szerzünk aztán megvitatta azon elméleteket, melyek a tényekre alapítottak. Mérlegre teszi a hitetlenség teoriáit és hiányosoknak találja azokat. A természetfölöttinek teoriája van úgy feltüntetve mint a mely egyedül szilárd theoria. E műnek csak az a hiánya, hogy nagyon is bőbeszédű s nincs kellő erővel központosítva.

Ugyanilyen nézetre találunk a keresztyénség nagy tényeit illetőleg, a mint azok a tudományval viszonyban állanak, egyik kitünő munkatársunk Dr. Oswald Dykes, most megjelent nevezetes predikáció gyűjteménye első beszédében. Hivatkozván azon nagy eseményre, hogy Urunk életében egy isteni lény volt a földön és hogy az ő mennybemenetele óta egy más isteni Lény van jelen a földön folytonosan, azt követeli az inductiv tudománytól, hogy tisztességes és illő módon vegye tekintetbe azon tényeket, melyek ezen isteni Lények jelenléte felől tesznek biznyságot. „Azzal dicsekszik a modern tudomány, hogy nincsenek bálványai melyek a lelket előre lefoglalják, vagy kizárnának minden bizonyítékot, hanem inkább minden rossz elősejtellem nélkül mindent elfogad a tudomány, a mi kellő bizonyítékokkal támogatattik. Nem akadályozhatja az tehát meg a keresztyénséget azon kísérletében, hogy mutassa meg tényeit. Az igaz baconi tudomány meg kell hallania és mérlegelnie kell a mi bizonyítékunkat is, mint a hogy meghallana és mérlegelne bármely más bizonyítékot, s az egyszer bebizonyított tényt itt is épen úgy el kell fogadnia, mint a hogy bármely más tényt elfogadna. Mert hadd jegyezzem meg, hogy az Apostolok cselekedeteiről szóló könyvben beszélő keresztyén apologeta s azóta is minden bölcs keresztyén apologeta azon két természetfölötti tényt melyet említettem ugyan olyan természetü bizonyíték alapján állapítja meg, melyen a hasonlónemű legközönségesebb tények megállapíttatnak. Így, más szavakkal, ha egyáltalában tény az hogy harmincz éven át egy Istenember volt jelen a földön, vagy hogy az isteni Lélek azóta mindig jelen van, akkor ez a történelemnek egy része s tökéletesen olyan természetü bizonyíték által kell ezt megmutatni, mint a történelemnek bármely más részét. Nem mondom, hogy nem kereshet az ember, ha akar magasabb fokú bizonyítékot, vagy hogy nem fejthet ki nagyobb vigyázatot az adott bizonyíték megvizsgálásában, tekintettel a tények benső valószínűtlenségére (mint mondani szeretik), és fontosságára, de másnemű bizonyítékot nem kereshet. Az egyik tény, mely immár elmúlt és bevégeződött s egyik távoli ténye a történelemnek, épen mint minden más tény, az egykoru szemtanuk írásba tett bizonyítéka által mutatandó meg. „Ezen Jézust Isten feltámasztotta a halálból, mely dolognak mi vagyunk biznyságai“ (Csel. 3. 15.) A másik tény, mely folytonos jelenség úgy a jelen korban élő, mint a múltban élt nagyszámu emberek tapasztalatában oly bizonyíték által mutatandó meg, mely szemeink és füleink elől el van rajtve, „Kitöltötte ezt, a mit ti most láttok és hallatok“ (Csel. 2. 33.) Ilyen két tény mellett, minők ezek, kezében ilyen történeti és tapasztalati bizonyítékkal, melyet ha akar, mindenki számba vehet és megmérhet, bátran áll meg hitünk a világ okoskodásának ítélő széke előtt s követeli a világtól, hogy hajoljon meg előtte.

A „Catholic Presbyterian“ után.

—y—s.

New-Yorkban egy hittanár beiktatásának ünnepélye.

(Folytatás.)

A lelkész és működése. Székfoglaló beszéd. Tartotta Dr. Hastings S. Tamás.

A Homiletica és Pastoralis Theologia tanszéke a tanulás és élet között áll, hogy a kettőt kiegyenlítse és

összhangba hozza. A tanulás oda irányul, hogy magába zárkóztassa és a közönséges élet iránti gyakorlati érdeklődésre képtelenné tegyen. Mind a kollégiumi, mind a seminariumi tanfolyam alatt fenforog az a veszély, hogy az iskolai elnyeli az emberit, úgy hogy majdnem a tudományban való nyereség arányában áll be a bölcseségben, gyakorlati ügyességben és erőben való veszteség. Sohasem volt az igény oly nagy, mint most a legmagasb fokú készütség iránt a ker. lelkészséget illetőleg és azért sohasem volt a veszély oly nagy mint most, hogy a tanulók emberisége nem tart egyensúlyt tanulmányaikkal. Lehet ép oly valóságos kapzsiság a tudomány szerzésben, mint a pénzszerzésben, és a romlás és az átok ugyanaz lesz az egyik esetben, mint a másikban. A vágy, nem a vagyon az, a mi megöli a lelkeket. Az csekély fontosságu, hogy mi a telhetetlenség tárgya, gazdagság, tisztelet, vagy tudomány, a benne levő önzés az, a mi emésztövé es halálössá teszi. Minél többet tudnak némelyek, annál kevesebbek, meghajlanak és tántorognak a teher alatt, melyet visznek és nem mozoghatnak vagy járhatnak férfias szabadsággal és lélekkel. A nonjuristák egyikéről írta Lord Macaulay: „Számatalan könyvet áttanult különböző nyelveken és valósággal több tanulmányt szerzett, mint a mennyit csekély tehetségei megbirtak. A kicsiny értelmi szikrát, melylyel birt, kioltotta a fűtelék.“ A tudomány emelnie, nem terhelnie kellene. A motivumtól függ, melynélfogva kerestetik és a használattól, melyre fordíttatik, hogy valjon a tanultság a tanulónak erejére válik-e vagy bénaságára. A tudomány nem lehet nagyon sok, — minél több, annál jobb, hanem lehet nagyon kicsiny élet.

A kettőt — a tudományt és az életet — egyensúlyban tartani és egyesíteni, az a nehéz, de arra van szükség. A szív és az agy társak, és az egyik működésének időt kell tartania a másikéval, csak hogy a szív mozgásának hevesebbnek kell lennie, mint az agyének.

A tanulókat a tudomány-szerzésben vezetni s őket ösztönözni, az az én tisztelt tisztársaim dolga. Oktatni arra, miként alkalmaztassék az a tudomány a maga teljes hatályában, az emberi életre, ez a munka, melyre én hívtam. Nagy és nehéz munka és olyan, melyben a tanítónak mindenek előtt el kell vesztetni önmagát, hogy megtalálhassa mindenik tanulónak egyéniségét és segíthesse külön mindegyiket, képességei legteljesebb kifejtésére. A tanulóknak el kell különíttetniök és osztályoztatniök, hogy a tanító megtudhassa és művelhesse mindenikben azt, a mi benne természetes.

De mit tesz természetesnek lenni? A kész és közönséges felelet: „Önmagadnak lenni.“ De az egy másik kérdést tesz szükségessé: „Mit tesz az embernek önmagának lennie?“ És ez egyenesen tárgyamhoz vezet: „Az Én — annak jelentései, és a ker. lelkész jelleméhez és munkájához való viszonyai.“

1. Az Én — Mik annak a jelentései? Térjünk vissza az imént feltett kérdésre: „Mit tesz az embernek önmagának lennie?“ A szó kétértelmű és gyakran használtatik értelmes megkülönböztetés nélkül. Két én van, az egyik öröklött és kezdetleges, a másik idealis és czélzott. „Légy a ki vagy“ — annak az eszményi énrre kell vonatkoznia, másként tespedést parancsolna és megtiltaná a haladást. Mikor Bourdaloue próbálta XIV. Lajos lelkiismeretét, Sz.

Pál szavait alkalmazván reá és igyekeztvén magyarázni: Mert nem cselekszem a jót, melyet akarnék; hanem a gonoszt cselekszem, melyet nem akarok. — Két embert találok magamban — a király félbeszakította a nagy predikátort az emlékezetes felkiáltással: Oh, ez a két ember, jól ismerem őket. Bourdaloue válaszolt: „Az már valami, ismerni őket, Felség; de nem elég — egyiknek a kettő közül el kell vesznie.“ Már ezen két én közt — az egyik kezdetleges, a másik végleges — fekszik minden vágyódás és tanulmány, az igaz és nemes élet minden fáradozása és harca. Az egyik én től és az egyik én nel indulunk ki és a másik felé haladunk: tőle, mert az éntől való menekvésben van, legalább részben a töke, mely által az élet kereskedése folytattatik; abban vannak az anyagok és eszközök és fegyverek a munkához és küzdelemhez. Gyakran zavarban van az értelem az énről való gondolkodás és beszéd közben, mivel ez a különbség nem tétetik. Természetesnek lenni — az jelentheti úgy az eredeti mint az eszményi ént. Ha az előbbit jelenti, akkor benne foglaltatik, hogy az eredeti romlottság teljes uralommal bírjon: a vérben levő minden fekete cseppnek uralkodnia kell; jelenti, hogy az eredeti én utasítsa vissza a művelést, vesse meg a fegyelmet, daczoljon a szabályokkal. Művészet és természet ellenségeknél tekintetnek, holott valósággal társak. A művészet szembe száll a megzavart és a benne mélyen működő bűn által feldult természettel. Az így megháborított természetben a művészet igyekszik megtalálni a kulcsot, mely szerint az elveszett harmonia visszaállítható. Fegyelem és szabályok a természetesre, nem a mesterkéltra törekesznek. De a természetes a reális-e, vagy az ideális? Theológiánk megfelel a kérdésre, megfelel döntőleg: A természetes az ideális, a célzott; nem az a mivel birunk és a mik vagyunk, hanem a minek bírását és a mivé levést kérjük és reméljük. Az egyéniség szent, hanem ekkor a lehetőségeket is jelenti és nem csupán a ténylegességeket. Nincs két természet hasonló, és mégis közös eredetök és közös céljok van. Isten képre teremtett, — azon kezdet és a vég között áll az ember képre teremtett Isten, követelve minden hívő lélektől és igérve mindeneknek, Isten teljesebb képét és tökéletesebb hasonlóságot Istenhez, mint a megváltott életnek egyedül igazi célját.

Keeskeméti Ferencz.

(Folyt. köv.)

Sárospataki örömnép és superint. közgyűlés.

A sárospataki főiskolai énekhar, önképzőkör és a sárospataki ref. egyház hármass jubileuma június hó 25-dik napján tartatott meg, Kun Bertalan püspök és számos vendégek jelenlétében. — Az ünnepélyességek már a megelőző napon elkezdettek, midőn estve többeket fáklyászenével tisztelt meg az ifjuság. Maga az ünnepély június 25-én reggel 9 órakor a ref. templomban vette kezdetét. Terhes Barna ref. lelkész egyházi beszédében a pataki ref. egyház történetét rajzolta. Azután a püspök megnyitván az örömnepet, az énekhar örömdalokat énekelt, melyeket Ivánka Sámuel állított össze. Ezután következett Orbán József felolvasása „az énekhar multjáról“; majd Apostol Bertalan óndi segédlelkész szavalta el pályanyertes alkalmi ódáját. Erre

ismét ének, majd a Szinyei Gerzson felolvasása következett „A magyar nyelv és az önképző-társulat a sárospataki főiskolában.“ Az ünnepélyt az énekhar a Szózat elénekklésével zárta be. A program nem volt egész czélszerűen készítve, mert a közönség türelmét jóformán kimerítette.

Majd következett a kollégium kertjében a közebed, melyen mintegy 250-en vettek részt, és a melyen az első szónok a távollevő báró Vay Miklós főgondnokra emelé poharát. Természetes hogy a pohárköszöntések bőven folytak. Estve 7 órakor a kollégiumi imateremben az énekhar tartotta hangversenyét. Estve 9 órakor pedig a kollégium kertjében levő tornacsarnokban a táncmulatság vette kezdetét, és tartott hajnalig. — Az ünnepélyen főiskolánk ifjusága is küldöttségileg képviselve volt.

Közvetlen az ünnepély utáni napon június 26-ikán kezdődött a super. közgyűlés, melyen Kun Bertalan püspök és ifj. b. Vay Miklós segédgondnok elnökölték. A gyűlésen bejelentetett, hogy az egyházkerületi főleánynevelőre az aláírási iven eddig 7378 frt gyűlt be, egyszersmind nevezett nevelőnél egy új tanári állomás szerveztetett.

Nem érdektelen, hogy Idrányi Ferencz lelkész a s.-pataki jogakadémia feloszlását hozta indítványba; az indítvány azonban mint nem alkalomszerű (?) tárgyalás alá sem vétetett. Ugyancsak Idrányi Ferencz súlyos vádakat emelt a pataki főisk. pénztár kezelői ellen, a mely vádakat azonban a közgyűlés alaptalanoknak jelentett ki. — Tanügyi tekintetben legfontosabb volt a gyűlésen, hogy az egyházkerületi gyűlés magáévá tette a tanügyi bizottság azon határozatát hogy a pataki új tanterv életbe léptetését legalább az I-ső gymn. osztályban meg kell kísérteni, az egész tantervnek életbeléptetése azonban, minthogy az országos tanterv sorsa véglegesen még el nem dőlt, elodáztatott.

T Á R C Z A

Főiskolánk 1833-ban és 1881-ben.

(Vége.)

A debreczeni főiskola mostan.

A főiskola kormányzata és belélete, mint szinte a tanulók viszonya is a külvilághoz nagy mértékben megváltozott.

A senior, contrascriba és 12 esküdt diák helyett most van egy állandó háznagy 1000 frt fizetéssel; egy senior, a ki egész évre választatik az akadémiai tanárhár által, s a ki szolgálati ideje alatt kap az iskolai pénztárból 280 frtot, az egyház pénztárából 100 frtot s a helybeli három ünnepi legatióból 120 frtot, hivatala bevégezése után pedig a külföldi egyetemeken meglátogathatására 1000 frtot. Van továbbá hat esküdt diák, kik egyszersmind a főiskola épületében fentartott elemi iskola osztályaiban köztanítók s mint ilyenek 500 frt fizetést kapnak.

A senior főképpen a templomi szolgálatot rendezi, a bentlakó tanulóokra ügyel, s az alsó törvényszék jegyzője.

A háznagy az anyakönyveket vezeti, a tandíjt, a bizonyítványokért járó pecsétdíjt, a tápintézeti pótfizetéseket, a legatióból, supplicatióból bejövő és minden más könyöradományokat beszedi, a tápintézetre felügyel, a főiskola épületét s a főiskola tulajdonát képező tanári lakokat tisztán és rendben tartja stb.

Az esküdt diákok már ma a régihez képest kevés kötelességgel vannak terhelve. Olykor-olykor a senior által felszólítva a bentlakók szobáit sorba látogatják; a két elsőnek közzülök mindig készen kell lenni egy-egy egyházi beszéddel, hogy váratlan esetben a szolgálatot akármelyik lelkész helyett teljesíthesse; a négy utolsóknak vásár vasárnapján és urvaesora osztás után predikálnia kell; az őszi utczánként való kéregetés alkalmával a kéregető tanulókra felügyelnek; s kettő a nyári nagy szünidő alatt is a netalán előfordulható templomi szolgálatok teljesítésére ben marad.

Az alsó törvényszék, — mely régebben a szavazattal sem bíró igazgató tanár elnöklete alatt, a seniorból, contrascribából és 12 esküdt diákból állott, most csak az igazgató tanárból és seniorból áll. Tehát esküdtek széke nincs, — rendes idézés nincs, s a vétségek száma nagyon megfogyott. A leczkemulasztókat sem idézik többé törvényszék elibe, hanem azon tanár, kinek előadásait mulasztgatni szokta, két izben hallgatói előtt nyilvánosan megróvja, s ha ez sem használ, harmad izben már a nevét is kihuzza hallgatói közzül; de azért a többi tanárainak előadásait folyvást hallgathatja. Ezen szükkörű alsó törvényszékről lehet felebbezni a felső törvényszékre, a tanárkari gyűlésre, sőt minden olyan ügy, mely valamely jótéteménytől való megfosztatást von maga után, hivatalból felebbezendő.

A tápintézet 168 tanulóra van berendezve, oly formán, hogy ebből 51 egészen ingyenes, 85 pótdíjas, azaz hónaponként tartozik bizonyos pótlékot, rendszeren 3 frt s néhány krajczárt fizetni, 32 pedig olyan szegény tanulóból áll, a kik tartoznak az ételt felhordani s az asztaloknál szolgálni. Mert a két első kategóriába tartozó 136 nagyobb tanuló, t. i. a theologusok, jogászok, a gymnasium két felsőbb osztályának és a tanítóképezdének tagjai mindnyájan egy nagy — nyolcz asztallal és kredenczekkel ellátott — teremben ebédelnek; a felszolgáló s mindenik asztalhoz négyével beosztott szegény tanulók pedig csak a számukra hagyott maradékból ebédelnek. Kapnak pedig a tápintézetben csupán csak ebédet, mely áll levesből, marhahusból és vastagételből, melyen szinte hus szokott lenni; sőt hetenkint kétszer negyedik tál étel is van, pecsenye vagy tészta. A kenyeret két napra kapják ki, s az nem csak ebédre, hanem reggelire és vacsorára is tisztességesen elegendő. Abroszt, asztalkendőt és evő eszközöket is kapnak ugyan, s ezeket a háznagy szerzi be, s mosatásukról is az gondoskodik; de ez a főiskolának semmijébe sem kerül, mert ezekért minden tanuló, a felszolgálók kivételével, havonként fizet néhány krajczárt, s ez úgy van kiszámítva, hogy abból minden kitelik. A mult iskolai év végén volt 120 szegény tanuló. Ezek közül lakással 94 látatott el, s a tápintézetben szolgáló 32-ön kívül 25—30 ebédet is kapott, egy ételt hussal ellátva, melyért a főiskola 10—10 krt fizetett. Kenyeret kaptak mindnyájan, sőt a szegényebbek ruhát és kézi könyveket is. A főiskola most a szegény tanulók táplálására évenként 10—11 ezer frtot szokott költeni.

Már ma a polgársággal is annyira összeolvadt a tanuló ifjuság, hogy egyik a másiknak mulatságaiból ki nem maradhat. A polgári kaszinóban a jogászok és theologusok szívesen látott vendégek, bálokban, majálisokon ők képezik az egyik éltető elemet, s a tanulók kihágásai és botrányai már csak a mult idők emlékeiben szerepelnek. Az a szegletesség is, mely ezelőtt a debreczeni tanulóknak nagyobb részét felösmertette, már csak elvétve találhatik s csak is olyanokon, a kik talán a legmiveltebb társaságban forogva is szegletesek maradnának.

Erre mindenesetre nagy befolyást gyakorol azon körülmény, hogy most közelebb áll egy tanár a maga tanítványaihoz, mint állott 1833-ban egy juratus egy gregarius diákhoz. Akkor bottal is neveltek, mint példát is hoztam fel reá; mert nem csak az megtörtént, hogy valamelyik gymnasiumi osztály köztanítója az egész osztályt az elsőől az utolsóig egy huzamban felvágta, hanem még a tanárokból álló felső törvényszék is alkalmazta ezt az atyai büntetést a másod éves bölcsészek togatus elsőjére is. Most emberséges bánásmóddal igyekeznek nevelni.

Jelentés az országos protestáns árva-egylet érdekében.

A budapesti protestáns országos árva-egyletnek válaszmánya közhírré teszi, hogy az egylet sok évi buzgó pénztárnokának, Hornyánszky Viktor urnak elhalálózása folytán a pénztárnoki teendők ellátását Jakobei József ur, a magyarországi ágost. hitv. evang. egyetemes egyháznak, valamint az e. e. e. gyámintézetnek és a bányai ágost. hitv. egyházkerületnek pénztárnoka, volt szives átvállalni.

Felkéretnek ehez képest az egyletnek nemes lelkű pártfogói, hogy szeretet-adományait ezentul Jakobei József urnak czime alatt (Budapest, IV. kerület, Deák-Ferencz tér 4. sz.) beküldeni sziveskedjenek, megjegyztetvén, hogy báró Kochmeister Frigyes ur (V. n. korona-utca 32.) és Dr. Ballagi Mór ur (IX. kerület, Kinizsi-utca 29. sz. a.) a hozzájuk küldendő adományokat ezentul is szívesen fogják rendeltetésük helyére juttatni.

A fenti czim alatt küldendő be a Hornyánszky Viktor által szétküldött prot árvaházi képes naptár eladásából hátralékos pénzek is.

Kegyelet-nyilatkozatok.

Áldott emlékü Pápay Imre esperes emlékére küldetett be hozzánk egy költemény, az elhunytnak egyik tisztelő lelkésztársától, azon kérelemmel, hogy azt a gyászoló családdal közöljük azon kegyeletnek és hálának jeléül, mit az elhunyt jeles iránt érzett.

Nem állhatjuk meg, hogy a kegyelet hangulatu költeményből — minthogy az egészet hely szüke miatt nem közölhetjük — az utolsó 3 versszakot ide ne iktassuk:

Az Úr hitta őt fel magához
Menybe menete ünnepén,*)
Mondván: elég, jó és hiv szolgám
Jőj hozzám többre bizlak én.

Mi kik könnyes szemekkel nézünk
Utána a magasba fel,
S látjuk, jó lelkét mint fogja bé
Az ég fényes felhőivel.

Mit tegyünk? óh, mondjuk sóhajtvá:
Ki tőlünk egekbe tére —
Legyen áldva, kegyelve tőlünk
Pápay Imre emléke.

*) Ekkor feküdt a ravatalon.

Az egész költeményt pedig a legnagyobb készséggel juttatjuk el a gyászoló családhoz.

Épen ilyen kegyeletes érzelemből fakadó költeményt küldött be hozzánk Vadászi Hajdu József ref. néptanító, azon tisztos agg tanítónak Dévai Bálintnak sirjára, kinek elhunytát és életrajzát lapunkban nem régiben közöltük. Dicsérendő és örvendetes jele a kegyeletnek, hü megemlékezésnek, mely elhunyt jeleseink iránt szivünkben ne is fogyjon el soha!

Levél Hódmező-Vásárhelyről.

Hódmező-Vásárhely, 1882. Julius 2.

Tisztelt szerkesztőség!

A tiszántuli ref. egyházkerület püspöke Révész Bálint ur, H. M. Vásárhelyre az érettségi vizsga megtartása végett június 29-én délben elindulván: már midőn Gyulára ért, egész ünnepélyességgel üdvözlötetett a vasutnál az egyházi és városi előljárók által, majd Orosházán az orosházai és m. sámsoni ref. egyházak lelkipásztorai és gondnokai jelentek meg s fejezték ki. őszinte tiszteletüket. H. M. Vásárhely pedig úgy látszik egészen talpon várta, mert daczára, hogy 11 órakor éjjel érkezett meg a vonat: bandériummal fogadtatott s mindenfelől nagy néptömeg által üdvözlötetett, a tüzoltók fáklyákkal mentek elől. — A vasutnál 3 külön szónok által fogadtatott.

Az érettségi vizsga június 30-án és július 1-ső napján tartatott meg Révész Bálint püspök vezetése alatt. Részt vettek még vele együtt a vizsgálatban: Szabó János békésbánati esperes és Tóth Sámuel egyházkerületi főjegyző. 30-an bocsáttattak a vizsgára, kik közül 25 a 8-dik osztály rendes hallgatója volt, 5 pedig magántanuló. — A vizsga jó eredménnyel folyt, a vizsgatevők mindnyájan éretteknak nyilvánítottak, kettő közülök kitüntetéssel.

Julius 2-án egy egyszerű, de magasztos és eredményeiben messze kiható ünnepély folyt le püspök ur közbenjöttével. Ugyanis e napon tétetett le a főgymnasium újabb épületének alapkőve. Már régebben tervezve van, hogy a jelenlegi ugynevezett nagy iskola, mely 1820-tól 3-ig épült nagyobbittassék meg, illetőleg folytattassék, a terv most életet nyert s az alapkő letétele e napra határozatott. Az ünnepély vasárnap délelőtt 10 órakor vette kezdetét a nagy iskola udvarán. Elsőben az egész gyülekezet énekelte a 37-dik dicséret 1-ső és 9-dik verseit. Akkor Miklovicz Bálint helybeli lelkipásztor röviden jelezte az ünnepély célját, a multat és jelent kiemelvén a vásárhelyi iskola életéből: buzgó alkalmi imában kérte az Urnak segítségét a munka kezdetére s befejezésére. Majd Révész Bálint püspök ur szólott a gyülekezethez, fejtegetvén azon szegletkönek nagy jelentőségét és fontosságát, mely egyházunknak egyedüli fundamentoma. S fölhivatván az alapkővezetbe az első téglának letételére, azt a szent háromság egy örök istennek nevében behelyezte. Azután következtek az egyházmegye, helybeli egyház, különféle felekezetek, városi hatóság és testületek képviselői, kik között Kovács Ferencz helybeli lakos a békésbánati egyházmegye egyik tanácsbírája, országgyűlési és zsinati képviselő, midőn reá került a sor,

5000 azaz öt ezer frt alapítványt ajánlott fel a hódmező-vásárhelyi ref. egyháznak iskolai czélokra a maga és nője Küry Terézia nevében. Hogy ezen alapítvány miképen használtassék fel, azt meghatározni püspök urra bizta, hogy egy általa kinevezendő bizottság készítsen e tekintetben szabályzatot. Ily szép eredménnyel végződött ez ünnepély, ily férfit bir H. M. Vásárhely Kovács Ferencz személyében!

Ez ünnepély alkalmából délben a Fekete sas vendéglőben közebéd tartatott, hol megeredtek a különbnél különbn felköszöntések és jókívánatok, melyek közül különösebben meg kell emlékeznünk a görög keleti vallásu Dósis Péter csász. kir. asztalnoknak azon szép ajánlatáról, hogy ő is 100 frttal járul a gymnasium alaptökéjéhez.

Püspök ur kíséretével együtt a mai délután 6 órakor Szegedre ment át, megnézni az ottani ref. egyház alakulását és szép törekvéseit. Áldás kísérje nyomdokait.

Nekrológ.

Bikky Ferencz huszti ref. lelkész s a máramarogocsaai egyházmegye tanácsbírája június 18-án, életének 64-dik évében jobblétre szenderült. Temetése 20-án nagy számu közönség részvéte mellett folyt le. — A templomban Doktor János esperes mondott felette megható imát; azután Ladányi Pál viski lelkész és egyházmegyei főjegyző tartott Kir. II. könyve 23-dik részének 47-dik verse alapján a „lelkipásztori szent hivatal fontosságáról“ emlékbeszédet. A sirnál Törzsök Mihály tisztviselő mint egykori tanítványa mondott végső Isten hozzádot. Végül ismét Doktor János esperes kérte a kiszenvedett s elköltözött nemes lélek hamvaira az Urnak áldását. Legyen emléke áldott.

Tisza-Becs, 1882. jun. 27.

Kalós Péter,
reform. lelkész.

Kovács Bertalan, fertős-almási ref. segédlelkész, június hó 26-án Fertős-Almásán, hol agg édesatyja oldalán működött, elhunyt és június 28-án eltemettetett élete 29-dik esztendejében. A boldogult Debreczenben végezte tanulmányait, majd bábonyi helyettes lelkész volt. Épen midőn életcélja elérésének küszöbén állott, ragadta el a Krisztusnak teljes lelkéből buzgó ifju szolgáját a kiméletet nem ismerő halál. Béke poraira.

Különfélék.

A belényesi evang. reform. egyház temploma százados fenállásának emlékére, Sipos Imre belényesi buzgó ref. lelkész indítványára örömmünnepélyt tart f. é. augusztus 6-án, mely ünnepély programja következő:

A) Hálaadó isteni tisztelet tartatik a reform. templomban, mely d. e. 10 órakor veszi kezdetét. Az isteni tisztelet lefolyása következő lesz:

1. Ének felállóra. Irta Sipos Imre, a XXXIII. zsoltár dallamára. Énekli a gyülekezet.

2. Ének előima előtt, 37-dik dicséret dallamára. Irta S. I. Énekli a gyülekezet.

3. Előima nt. Nagy Dániel esperes urtól.

4. A vegyes dalkar éneke. Szövegét írta S. I., dallamát szerzette Illésy Gy. r. k. kántor.

5. Alkalmi egyházi beszéd s utóima Sipos Imrétől.

6. A vegyes dalkar éneke. Irta S. I., dallamát szerzette Király Gyula reform. orgonista s tanító.

7. Rövid történet. Vázlat előbeszéddel. Előadja Hajdu Elek vadászi reform. lelkész.

8. Légyen te kőfalaidban, énekli a gyülekezet.

B) Estve 8 óraker tumbola-játékkal egybekötött táncmulatság tartatik, a mikor a dalkar is működend, Király Gyula vezetése alatt.

Másnap kirándulás a vidék szebb pontjaira.

A debreczeni főgymnasiumban a szóbeli érettségi vizsgálatok június hó 26—29-dik napjain tartattak meg. Jelentkeztek a vizsgálatra öszvesen 78-an, kik közül azonban 4-en már előbb, írásbeli dolgozataik gyengesége miatt visszautasítottak. A 74 ifju közül, kik a szóbeli vizsgálatra bocsáttattak, kettő lett egész évre ismétlésre utalva, 8-an pedig egyes tantárgyakból találtatván elégtelen előmenetelűeknek, a september havi pótló vizsgálatra vettek vissza. A vizsgálatokat vezető egyházkerületi bizottság és tanári kar 7 ifjut kitüntetéssel, a többieket egyszerűen éretteknek ítelt. Az egyes bizottságok elnökei Kiss Áron, Gál Imre és Szabó János esperesek és Tóth Sámuel egyházkerületi főjegyző voltak. Főtiszt. Révész Bálint püspök ur, Szabó János és Tóth Sámuel urak a vizsgálatok befejeztével azonnal H. M. Vásárhelyre utaztak, hogy az ott tartott érettségi vizsgálaton is részt vegyenek.

A debreczeni egyházmegye 1882. évi ápril 14-én tartott ülésének jegyzőkönyve. Vettük e csinosan összeállított s ügyes tollal vezetett jegyzőkönyvet. Említést érdemel benne Dávidházi János esperestnek a közgyűlést megnyitó s a zsinat kimagasló pontjait feltüntető, szónokilag szép, szellemileg emelkedett beszéde; valamint Balogh Ferenc egyházmegyei zsinati képviselőnek a zsinat működéséről benyújtott s ennek vimányait hat pontban feltüntető szép jelentése. E jegyzőkönyvben van a Basa-Gyóri alapítványra vonatkozó oklevél. Sok munkára vall az egyházmegye pénzügyeinek táblás kimutatása. A mintaszerűleg kiállított jegyzőkönyvet a társ-egyházmegyék jegyzőkönyveiről be-terjesztett érdekes jegyzői jelentés és a betürendes tárgymutató zárja be.

Az elhunyt b. Radvánszky Antal helyére némely lapok tudósításai szerint, b. Prónay Dezsőt szándékozik protestáns testvérfelkekezetünk a magyarországi evang. egyházak felügyelőjévé megválasztani.

Az országos középiskolai tanáregylet hivatalosan értesülvén, hogy Kolozsvárt a himlőjárvány uralkodik, elhatározta, hogy ez évi Kolozsvárra tervezett közgyűlését Budapesten fogja megtartani, még pedig július hó 11. és 12-én. A közgyűlés programjának legérdekesebb pontjai ezek: 1. Dr. Alexander Bernát előadása: „A középiskolai tanügy fejlődése a külföldön.“ 2. Névy László előadása: „A

fegyelem a középiskolában.“ 3. Dr. Szamosi János: „A vidék és a főváros.“ A szakosztályok üléseiben kiválóbb tárgyak: a) Szerencse Menyhért előadása „A klasszika-filológia tanítása a gymnasium felsőbb osztályaiban.“ b) Boga Imre: „A filozofia tanítása a középiskolákban.“ c) Gerevics Emil: „A felsőbb leányiskolákról.“

Tartalom: Nyílt levél Mitrovics Gyula hittanár urhoz. Czelder Márton. — Felekezeti gymnasiumaink jövője. — A tudomány a keresztyénségnek alapköve. —y. —s. — New-yorkban egy hittanár beiktatásának ünnepélye. Kecskeméti Ferencz. — Sárospataki örömmünnep és superint. közgyűlés. — Tárca: Főiskolánk 1833-ban és 1881-ben. — Jelentés az országos protestáns árvaegylet érdekében. — Kegelet nyilatkozatok. — Levél Hódmező-Vásárhelyről. — Nekrológ. — Különfélék. — Pályázat.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak:

Békési Gyula, Géresi Kálmán.

Pályázat.

A hajdu-nánási hatosztályu gymnasiumban üresedésbe jött két tanári állomásra.

1. Fizetés 650—650 forint, évnegyedenként lehetőleg előre fizetve.

2. Kötelesség: egyiknél, az első és második; — másikkál a harmadik és negyedik osztályu növendékeknek, a főtiszteletű tiszántuli egyházkerület által megállapított tanterv szerinti tanítása.

Pályázhatnak már tanári oklevéllel bíró egyének; a kik pedig tanári oklevéllel nem bírnak, ennek megszerzésére két év alatt köteleztetnek.

Pályázni óhajtok, kellőleg felszerelt folyamodványukat melyben nyíltan megjelölendő, hogy a két tanszék közül melyikre, vagy talán akár egyik akár pedig másikkra akarnak pályázni, folyó év Augusztus hó 1 napjáig a ref. lelkészi hivatalhoz küldjék.

A megválasztottak hivatalukat 1882. Szeptember 1-ső napján elfoglalni kötelesek.

H. Nánás. 1882. június 14

Pákozdy Lajos,
reform. lelkipásztor.

2—3